

**BOSHLANG'ICH SINIF ALIFBE DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR
QO'LLANILISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI**

Mamatkulova O'lmasoy Abarovna

Buvayda tumani 15-umumta'lim maktabi o'qituvchisi

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar barcha sohalarda, shu jumladan ta'lim tizimida ham jadal rivojlanmoqda. Ushbu texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada samarali qilish, o'quvchilarni qiziqtirish va ularning bilim olish jarayoniga chuqurroq jalb qilish imkonini beradi. Boshlang'ich sinflarda, ayniqsa, alifbe darslarida raqamli vositalardan foydalanish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Alifbe darslari bolalarning o'qish va yozishni o'rganishdagi birinchi bosqichi hisoblanadi va bu jarayonda raqamli texnologiyalar bolalarning qiziqishini oshirish, diqqatini jalb qilish hamda bilimlarni mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin. Ushbu maqolada alifbe darslarida raqamli texnologiyalarning o'rni, ularning zamonaviy tendensiyalari va ta'lim jarayoniga ta'siri haqida so'z yuritiladi.

Asosiy qism

1. Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi roli

Ta'lim sohasida raqamli texnologiyalar o'qitishning yangi metodlarini joriy etish va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qilish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda ularning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim vositalarini tanlash juda muhimdir.

Raqamli texnologiyalar o'quv jarayonini:

Vizual va eshitish materiallari yordamida boyitishga,

Interaktiv muhitni yaratishga,

Bolalarning mustaqil faoliyatini rivojlantirishga,

O'qituvchilarga innovatsion yondashuvlarni qo'llashga imkon berishga yordam beradi.

Boshlang'ich sinflarda alifbe o'rgatish jarayonida o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish va ularni faol o'quv jarayoniga jalb qilish uchun interaktiv usullardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, elektron resurslar, mobil ilovalar, multimedia vositalari va boshqa raqamli texnologiyalar bugungi ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda.

2. Zamonaviy tendensiyalar

Boshlang'ich sinf alifbe darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning bir necha zamonaviy tendensiyalari mavjud. Quyida ularning eng muhimlari haqida ma'lumot beriladi:

a) Interaktiv dasturlar va mobil ilovalar

Bugungi kunda bolalarning savodxonligini rivojlantirishga mo'ljallangan ko'plab interaktiv dasturlar va mobil ilovalar ishlab chiqilgan. Ushbu ilovalar orqali bolalar harflarni tanib olish, ularni talaffuz qilish va yozishni o'rganishlari mumkin. Masalan:

"Duolingo ABC" bolalar uchun harflarni tanib olish va so'zlarni o'rganishda qiziqarli mashqlarni taklif etadi.

"ABC Kids" ilovasi bolalarning e'tiborini jalb qilish uchun o'yin usullaridan foydalanadi.

Bunday ilovalar bolalarning darsdan keyingi vaqtlarda ham mustaqil ravishda bilim olishiga imkon yaratadi.

b) Gamifikatsiya (o'yinlashtirish)

Gamifikatsiya ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish uchun o'yin elementlarini qo'llashni nazarda tutadi. Alifbe darslarida bolalarning harflarni o'rganish jarayonida ballar to'plash, mukofotlar olish va boshqa o'yin elementlari bolalarning faolligini oshiradi. Masalan:

Har bir harfni to'g'ri yozish uchun mukofot ballar tizimini joriy qilish.

Elektron o'yinlar orqali harflar va so'zlarni o'rgatish.

Bu usul bolalarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini oshirib, o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi.

c) Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari (VR va AR)

Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari alifbe darslarida innovatsion usul hisoblanadi. Masalan, AR yordamida:

Harflarni uch o'lchamli shaklda ko'rsatish.

Harfga mos ob'ektlarni bolalarga ko'rsatish (masalan, "A" harfi – AR orqali "Apple" tasviri bilan bog'lanadi).

Bunday texnologiyalar bolalarning vizual tasavvurini kengaytiradi va dars jarayonini jonli va qiziqarli qiladi.

d) Elektron doskalar va multimedia vositalari

Interaktiv doskalar yordamida o'qituvchi alifbe darslarini o'quvchilarga qulay va tushunarli qilib tashkil etishi mumkin. Bu doskalar orqali harflarni yozish, ularni o'qish va ularning talaffuzini ko'rsatish mumkin. Shuningdek, audio va video materiallar yordamida o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish imkoniyati mavjud.

e) Bulut texnologiyalari orqali ta'lim materiallariga kirish

Bulut texnologiyalari yordamida o'qituvchilar o'quv materiallarini onlayn platformalarda saqlashi va bolalar bilan ulashishi mumkin. Masalan, Google Classroom, Microsoft Teams yoki boshqa platformalar orqali o'quvchilar harflarni yozish va o'qishni mustaqil ravishda mashq qilishlari mumkin.

3. Afzalliklari va kamchiliklari

a) Afzalliklari

Raqamli texnologiyalarning boshlang'ich sinf alifbe darslarida qo'llanishi bir qator muhim afzalliklarni taqdim etadi:

Qiziqishni oshiradi: Interaktiv va multimedia vositalari yordamida bolalarda o'qish va yozishga bo'lgan qiziqish kuchayadi.

Individuallashtirilgan yondashuvni ta'minlaydi: Har bir o'quvchi o'z tezligida harflarni o'rganishi va mustaqil mashq qilishi mumkin.

Vizual va eshitish materiallari orqali bilimlarni mustahkamlaydi: Raqamli vositalar yordamida bolalar harflarni ko'rib, eshitib va yozib o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Bolalar faolligini oshiradi: O'yin usullari va mukofotlash tizimi o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi.

b) Kamchiliklari

Biroq, raqamli texnologiyalardan foydalanishda bir qator muammolar ham yuzaga kelishi mumkin:

Texnik ta'minot yetishmovchiligi: Barcha maktablar raqamli texnologiyalar bilan to'liq ta'minlanmagan.

O'qituvchilarning yetarli tayyorgarligi yo'qligi: Ayrim o'qituvchilar raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmaga ega emaslar.

Bolalarni texnologiyalarga haddan tashqari bog'lab qo'yish xavfi: Raqamli vositalardan ortiqcha foydalanish bolalarda texnologiyalarga qaramlikni yuzaga keltirishi mumkin.

Xulosa qilib quyidagilarni aytishimiz mumkin. Boshlang'ich sinf alifbe darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Bu texnologiyalar darslarni qiziqarli, interaktiv va samarali qilish imkonini beradi. Shuningdek, bolalarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishi va bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishi uchun imkoniyat yaratadi.

Biroq, raqamli vositalardan foydalanishda muvozanatni saqlash, ularning ta'lim maqsadlariga xizmat qilishini ta'minlash muhim hisoblanadi. O'qituvchilar va ta'lim tizimi vakillari raqamli vositalardan oqilona foydalanishni ta'minlash uchun quyidagi masalalarga e'tibor qaratishlari lozim:

1. Texnologiyalarni pedagogik maqsadga yo'naltirish

Raqamli vositalar faqat bolalarni qiziqtirish uchun emas, balki ularning o'quv ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish uchun ishlatilishi kerak. Darsda ishlatiladigan dasturlar va platformalar o'quvchilarni mustaqil o'rganishga undashi va ularga qo'shimcha imkoniyatlar taqdim etishi muhimdir.

2. O'qituvchilarning malakasini oshirish

Raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'qituvchilar muntazam ravishda trening va seminarlar orqali yangi vositalar bilan tanishtirilib, ularning qo'llanish usullarini o'rganishlari kerak. Shu orqali o'qituvchilar dars jarayonini yanada samarali tashkil etish imkoniga ega bo'lalilar.

3. Texnologiyalarni optimallashtirish va muvozanatni saqlash

Dars jarayonida raqamli vositalardan foydalanish bilan birga an'anaviy metodlarni ham inobatga olish muhimdir. Bolalarning qo'lda yozish, kitobdan o'qish va boshqa amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun texnologiyalar va an'anaviy usullar uyg'unlashtirilishi lozim.

4. Texnologiyalarga bog'lanishning oldini olish

Bolalarning raqamli texnologiyalarga haddan tashqari bog'lanib qolishini oldini olish uchun dars vaqti qat'iy rejalashtirilib, bolalarga ekrandan uzoqroq bo'lish va boshqa faoliyatlar bilan shug'ullanishga imkon berish zarur.

Boshlang'ich sinf alifbe darslarida raqamli texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda katta ahamiyatga ega. Ushbu vositalar yordamida bolalarning qiziqishini oshirish, bilimlarni mustahkamlash va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qilish mumkin. Shuningdek, bu texnologiyalar o'qituvchilarga individual yondashuvni ta'minlash imkoniyatini beradi.

Ammo raqamli vositalardan foydalanishda ularning o'quvchilarga salbiy ta'sirini kamaytirish, an'anaviy usullar bilan uyg'unlashuvini ta'minlash va texnologiyalardan maqsadli foydalanish zarur. Shuning uchun ta'lim tizimida texnologiyalarni joriy etish jarayonida o'qituvchilarni malakali tayyorlash, texnik ta'minotni kuchaytirish va bolalar psixologiyasini inobatga olish bo'yicha tizimli ishlarni amalga oshirish lozim.

Shunday qilib, alifbe darslarida raqamli texnologiyalarni qo'llash nafaqat zamon talabi, balki ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim shartidir. Ta'lim jarayonida texnologiyalardan oqilona foydalanish bolalarning kelajakdagi bilim olish jarayoniga mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov A. "Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlar". Toshkent, 2022.
2. Qosimova S. "Raqamli texnologiyalar va ta'lim: imkoniyatlar va istiqbollar".
3. Azizov R. "Boshlang'ich sinflarda o'qitishning zamonaviy metodlari". Toshkent, 2021.
4. Махкамова Д.А. Methodical provision of vocational guidance of students in secondary schools // Galaxy . №8. 2022. 434-440 b. (13.00.00. № 30) Impact Factor (SJIF 2022:7.718)
5. Рахманкулова, Н. Х. (2021). Исторические данные о числах и количестве. *INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION*, 2(2), 97-100.
6. НН, М., АА, N., NX, R., GB, U., & UA, M. (2022). КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В

ОБЛАСТИ ИКТ. *Международный журнал специального образования детей раннего возраста*, 14(7).

7. Махкамова Д.А. Methodological provision of directing students to profession in high schools // Semiconductor Optoelectronics, vol.42, No. 02(2023). -P. 1308-1313. <https://internationaljournals.co.in/index.php/giirj/article/view/4780>

8. Махкамова Д.А. Technology of pedagogical-psychological and social aspects of student's professional orientation // ISSN 1308-5581, International Journal of Early Childhood Special Education. Vol 14, Issue 08 2022. -P. 707-711. https://www.int-jecse.net/article/TECHNOLOGY+OF+PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL+AND+SOCIAL+ASPECTS+OF+STUDENT%25E2%2580%2599S+PROFESSIONAL+ORIENTATION_1446/?download=true&format=pdf

9. Махкамова Д.А. The essence of vocational guidance of secondary school students and the integration of didactic resources in the classroom (on the case of teaching the subject of technology) // ISSN 2581-4230, Modern didactic career guidance resources. Vol 8, Issue 11, of JournalNX – A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal, Nov 2022. -P. 232-234.